

23. Nieves, E. **Being a 7-year-old genius can be tough and costly.** The New York Times, p. B 1, 1996.
24. Oden, M. H. **The fulfillment of promise: 40-year follow-up of the Terman gifted group.** Genetic Psychology Monographs, 77(1), 3-93, 1968.
25. Renzulli, J.S. **The three-ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity.** In R.J. Sternberg & J.E. Davidson (Eds.), **Conceptions of giftedness** (pp. 53-92). New York: Cambridge University Press, 1986).
26. Subotnik, R., & Arnold, A. (Eds.). **Beyond Terman: Contemporary-longitudinal studies of giftedness and talent.** Norwood, NJ: Ablex, 1994.
27. Subotnik, R., Kassan, L., Summers, E. & Wasser, A. **Genius Revisited: High IQ Children Grow Up.** New Jersey: Ablex, 1993.
28. Terman, L.M. **Genetic studies of genius: Vol. 1. Mental and physical traits of a thousand gifted children.** Stanford, CA: Stanford University Press, 1925.
29. Terman, L., & Oden, M. H. **Genetic studies of genius: Vol. 4. The gifted child grows up.** Stanford, CA: Stanford University Press, 1947.
30. Winner E. **Exceptionally high intelligence and schooling.** American Psychologist, vol. 52, No. 10, 1070-1081, 1997.
31. Winner, E. **Giftedness vs. creativity in the visual arts.** Poetics, 24, 349-377, 1997.
32. Winner, E. **The origins and ends of giftedness.** American Psychologist, 2000, vol. 55, No. 1, 159-169.
33. Ziegler A. . **The actiotope model of giftedness.** In R. Sternberg & J. Davidson (Eds.) **Conceptions of giftedness**, 411- 434. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2005.

BIOTERRORISMUL – SUBIECT PRINCIPAL ÎN CADRUL PARADIGMEI DE SUPRAVIEȚUIRE A UMANITĂȚII

Diana Harabagiu

(Conducător științific: dr. în filos., conf. univ., V.Ojovanu)
Catedra Filosofie și Bioetică USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Biotorism – main subject in the paradigm of survival of humanity

Contemporary civilization is faced with the growing phenomenon of terrorism, which acquires new forms, new manifestations, becoming a real threat to the existence of mankind. Many International Organizations are trying to develop effective methods to combat this scourge, to prevent its adverse consequences. Thereby, studying the matter, is an important key for the crystallization of the paradigm of survival.

Rezumat

Civilizația contemporană se confruntă tot mai des cu fenomenul terorismului, ce capătă noi forme, noi manifestări, devenind o adevărată amenințare pentru existența omenirii. Organizațiile internaționale încearcă să elaboreze metode eficiente de combatere al acestui flagel, pentru a preveni consecințele nefaste ale acestuia. Astfel, studierea problemei în cauză, constituie un punct esențial pentru cristalizarea paradigmei supraviețuirii.

Încă de la apariția sa pe pământ, omul s-a conturat ca o ființă rațională, însă, datorită naturii sale contradictorii, pe parcursul istoriei, a demonstrat că poate realiza atât acțiuni demne de admirat, cât și fapte reprobabile, care au condus, în cele din urmă, la destabilizarea întregii umanități. Utilizarea nesăbuită a resurselor naturale, poluarea biosferei, conflictele interminabile,

care deseori degenerază în războaie devastatoare; toate acestea împiedică evoluția civilizației umane spre conceptul de supraviețuire și dezvoltare durabilă a omenirii.

În prezent, un nou domeniu al științei, noosferologia, investighează aceste fenomene actuale, scopul principal fiind “analiza și scoaterea în evidență a formelor de dezvoltare durabilă și intensivă a civilizației, realizării pe deplin a principiilor și idealurilor umanistice, cercetarea paradigmelor, metodelor, căilor și formelor de soluționare a problemei de supraviețuire a omenirii” [2, p.272]. Noosferizarea, ca proces și ca fenomen complex socio-natural din punctul de vedere al salvării biosferei, urmărește o serie de scopuri, dintre care esențiale sunt: eliminarea amenințării catastrofei ecologice, crizelor ecologice; coevoluția dintre societate și natură cu asigurarea unei ecodenzvoltări ulterioare nedăunătoare, nedistrugătoare [vezi:2, p.269]. În același timp, noosferizarea cercetează posibilitatea unei intelectualizări continue la cote nemaivăzute de înalte ale întregii societăți cu formarea ulterioară a intelectului noosferic, tinde spre eliminarea unor astfel de forme de violență din interiorul sociumului cum ar fi cea militară, teroristă, religioasă, naționalistă, șovinistă etc., cât și asigurarea securității umane [vezi:2, p.269].

Delimitând aceste principii, este evident faptul că terorismul, în general, iar bioterorismul, în particular, le încalcă vădit, reducându-le importanța și minimalizând șansele de a fi implementate, asigurate. Astfel, în mod firesc apare întrebarea: cum reușește bioterorismul acest lucru? Pentru a încerca să dăm răspunsuri echilibrate la această întrebare, trebuie, mai întâi, să definim acest flagel social numit terorism. Din multitudinea de definiții cea mai relevantă ar fi cea oferită de Enciclopedia Britanică: „terorismul reprezintă utilizarea sistematică a violenței sau terorii împotriva guvernelor, națiunilor sau indivizilor pentru a atinge obiective politice, economice sau sociale” [4].

Pentru a-și atinge obiectivele propuse, teroriștii sunt capabili să răspândească teroarea irațională, haosul, șocul și groaza pentru a amplifica impactul atacurilor. Scopul strategic îl constituie folosirea panicii, dirijarea nemulțumirii publice generate de starea de teroare pentru obținerea de concesiuni politice [vezi: 5]. Din această perspectivă, terorismul poate fi înțeles și ca o tactică psihologică a cărei element esențial este frica, teama, victimele teroriștilor fiind alese în mod arbitrar. Această stare de teamă colectivă puternică tulbură, înspăimântă. Omorârea unei personalități simbolice îi face pe toți să se simtă amenințați. Luarea de ostatici a câtorva persoane, va determina pe ceilalți să se simtă nesiguri. Distrugerea unei clădiri, a unor avioane sau instituții de stat, îi face pe ceilalți să se întrebe dacă ei vor fi următorii. În acest mod, teroriștii, privează pe fiecare om de dreptul la securitate.

În cadrul Conferinței Speciale de Securitate ce s-a desfășurat în octombrie 2003 la Ciudad de Mexico, miniștrii de externe și alți înalți funcționari s-au decis să îmbunătățească schimbul de informații și asistența legală în vederea eradicării finanțării terorismului, prevenirii creării unor rețele teroriste care să opereze în zonă, identificarea acestora și lupta împotriva noilor amenințări care decurg din confruntarea asimetrică, cum ar fi bioterorismul și delictul cibernetice. “Afirmăm că terorismul constituie o gravă amenințare la adresa securității, instituțiilor și valorilor democratice din țările noastre”, se mai semnalează în Declarația sus-amintită [6].

În conceptul global de terorism se delimitează un segment bine conturat: bioterorismul, ce constă în utilizarea sau amenințarea cu utilizarea de virusi, bacterii, ciuperci sau toxine de microorganisme, cu intenția declarată de a provoca o maladie sau decesul ființelor umane, al animalelor și plantelor, cu anumite scopuri declarate. Acest fenomen este cunoscut încă din antichitate, însă atunci el se limita doar la otrăvirea fântânilor cu cadavre de animale sau plante otrăvitoare, fiind folosit ca mijloc de apărare, precum și ca mijloc de ofensivă.

Revenind la actualitate, bioterorismul capătă noi contururi, noi manifestări. Progresul tehnologic a permis perfecționarea armelor biologice, care în multe privințe, este superioară altor tipuri de arme, chiar și celei nucleare. Ele sunt foarte ușor de obținut, pentru multe dintre ele fiind suficient un laborator rudimentar instalat într-o baie. Odată lansate într-un mediu potrivit, sunt capabile să se înmulțească în progresie geometrică. Diseminarea substanțelor biologice nu necesită nici mijloace moderne, nici prea multă ingeniozitate. Acționând prin inhalare sau

ingerare, ele pot fi cu ușurință vaporizate dintr-un proiectil aerian lansat deasupra unei mari suprafețe sau, și mai ușor, introduse în rețelele de distribuire a apei potabile sau prin produsele alimentare [vezi: 1].

O altă caracteristică importantă a armei biologice este invizibilitatea sa. Ea poate fi transportată, fără a fi detectată, chiar peste granițe, fie în „culturi“ pentru obținerea cantității dorite, fie în cantități suficiente pentru săvârșirea unui masacru. Microorganismele pot fi eliberate fără zgomot și fără a provoca efecte imediate. Nu se poate determina maladia până nu se cunosc simptomele infecției și agentul cauzal [vezi: 7].

Potrivit unui grup de experți americani în prevenirea și controlarea bolilor, microorganismele cele mai periculoase pentru sănătatea publică sunt: variola (Variola major), antraxul (*Bacillus anthracis*), ciuma (*Yersinia pestis*), botulismul (Toxina botulinică), și febrele hemoragice (filovirusii / arenavirusii). Toate acestea sunt arme perfecte, care, folosite în abuz de către teroriști, pot avea efecte devastatoare asupra omenirii, maladiile provocate de aceste microorganisme fiind extrem de contagioase și pot provoca pandemii, numărul victimelor atingând cu ușurință zeci de mii de cazuri.

Viața ca valoare de neînlocuit nu se înscrie în lista convingerilor morale a organizațiilor teroriste, deoarece ei au pierdut această noțiune de sacralitate a vieții și consideră moartea unor persoane nevinovate justificată, dacă survine în numele obiectivelor urmărite, iar caracterul scopului, considerat a fi sacru, îi face pe teroriști să se uite cu sânge rece la suferințele jertfei. Prin urmare se evidențiază tot mai mult criza survenită în sistemul moral al contemporaneității, în care violența se extinde în toate sferile de activitate umană. E cert faptul că noțiunea de morală de-a lungul istoriei a suferit numeroase metamorfoze, însă niciodată omorârea nejustificată a unui om nevinovat nu era tolerată de către societate.

Totodată, bioterorismul are o influență distrugătoare pe plan economic și politic. Fluctuațiile economice care succed unui act terorist de anvergură pun în grav pericol chiar și economii foarte puternice, deoarece e necesară redirecționarea tuturor eforturilor economice către lichidarea consecințelor provocate de un potențial atac bioterorist, în locul orientării acestora spre o evoluție socială normală. Speculațiile financiare rezultate în urma unor astfel de evenimente se vor face exclusiv în beneficiul organizațiilor teroriste și de crimă organizată, care în timp pot să-și consolideze structurile [vezi: 3].

Sub aspect politic, efectele bioterorismului se răsfrâng asupra dialogului între puterea de stat și organizațiile teroriste, ceea ce implică un risc major de conflagrații militare deschise. Sub pretextul universal al “războiului împotriva terorismului” statele puternice pot provoca un război cu scopuri ascunse, de tip economic sau geostrategic, ce poate degenera cu ușurință într-un al III-lea război mondial.

Examinând consecințele posibile, e necesară delimitarea unor metode de contracarare a terorismului. Acestea pot fi stabilite la nivel de conștiință umană, precum și la nivelul puterii de stat. Se impune implementarea unei educații și instruirii la nivel școlar, universitar și instituțional pentru a contracara și preveni orice formă criminală de tip terorist, dar și pentru a atrage atenția asupra modului în care societatea civilă poate face față unei amenințări teroriste. Deoarece numai prin informare corectă și la timp, adică prin familiarizarea cu noțiunea de “terorism”, cu caracteristicile și metodele acestuia și oamenii vor putea să-și învingă teama și anxietatea în fața terorismului și nu vor fi ei înșiși un instrument în mâinile teroriștilor. La nivelul puterilor de stat, putem vorbi de combaterea bioterorismului prin acțiuni concrete, întreprinse de guverne cu scopul de a diminua pericolul acestui fenomen, incluzând măsuri special inițiate de structurile militare, spre exemplu depistarea la timp a potențialelor ținte de atac, urmărirea și identificarea posibililor infractori, securizarea la maxim a laboratoarelor microbiologice, unde se păstrează microorganismele periculoase.

În concluzie, credem că umanitatea trebuie să conștientizeze pericolul bioterorismului, astfel încât să poată preveni eventualele consecințe ale lui, care pot fi dezastruoase, dacă nu chiar fatale pentru omenire. Acest deziderat se poate atinge inițial prin studii ce-și aduc aportul la

devenirea unei veritabile paradigme a supraviețuirii, apoi prin implementarea eficientă a măsurilor practice.

Bibliografie

1. **Ciureanu Sorina Livia, Ciureanu Ioana Stefania, Ioan Beatrice.** *Bioterorismul: o problema a societății contemporane* // Revista Română de Bioetica. – 2007. – Vol. 5. – Nr.4.
2. **Dicționar de Filosofie și Bioetică** / T.N.Țirdea, P.V.Berlinschi, A.I.Eșanu, D.U.Nistoreanu, V.I.Ojovanu. – Chișinău: Medicina, 2004.
3. **Dulea Gabriel.** *Psihologia terorii și teroarea psihologică în situații de criză.* – București: Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2006.
4. **Encyclopaedia Britannica** // www.britannica.com/EBchecked/topic/588371/terrorism (accesat: 15.03.2009).
5. **Grosu Daniela.** *Fenomenul terorismului: Esența și trăsăturile moral-psihologice* // Analele științifice ale USM (Chișinău). - 2002. - Nr.5. - P.81-84.
6. **Pop Ciprian.** *Probleme de securitate în bazinul Mării Caraibilor*// <http://www.e-jurnal.ro/PROBLEME-DE-SECURITATE-IN-BAZINUL.html>, (accesat: 15.03.2009).
7. **Zanc Ioan, Lupu Iustin.** *Ipostaze actuale ale bioterorismului* // Revista Română de Bioetica (Iași). – 2004. - Vol. 2. - Nr. 3.

ABORDAREA BIOETICĂ A MALPRACTISULUI ÎN OFTALMOLOGIE

Mihaela Bendelic

(Conducător științific: dr. în filos., conf univ. Vitalie Ojovanu)
Catedra Filosofie și Bioetică USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Bioethics approach of Malpraxis in ophthalmology

In contemporary Medicine and Bioethics an special importance have the approaching of Malpraxis problem. This phenomenon is accentuated more and more in clinic practice, involving bioethics, social and medical consequences. In ophthalmology bioethics of Malpraxis obtain the distinct signification.

Rezumat

În medicina și bioetica contemporană o importanță deosebită are abordarea problemei malpraxisului. Acest fenomen se accentuează tot mai vizibil în practica clinică, implicând consecințe bioetice, sociale și medicale. În oftalmologie aspectul bioetic a malpraxisului capătă semnificații distincte.

Medicina contemporană este stăpânită de o concepție pragmatică, fiindcă în acest domeniu al activității umane, se abordează încontinuu probleme privitor la viața omului: neputința, boala, îmbătrânirea și moartea etc. Dacă o știință exactă poate mulțumi inteligența prin jocul ei de ipoteze, medicina ca știință, dar și ca artă, este definită prin rezultate. Astfel, cu ce consolezi un bolnav de cancer dacă îi expui toate ipotezele de lucru emise în oncologie, când el se topește încet, sub privirile medicului curant? Medicina, spre deosebire de biochimie, nu operează cu compuși organici și catalizatori care, în condiții identice, se comportă identic. Medicina operează cu pacienți, iar pacienții au și ei specificul corespunzător, manifestat prin comportament pozitiv sau vicii. Ca artă, medicina comportă: un corp de cunoaștere teoretică, o serie de proceduri practice (interogarea pacientului, examenul clinic, paraclinic, etc.), un scop (redresarea sănătății sau însănătoșirea definitivă), posibilitatea de a argumenta propriile proceduri, o doză de șansă, posibilitatea de eroare. În plus, pentru ca e nevoie ca toate lucrurile acestea atât de diferite să fie unite de ceva, arta medicală comportă un mod specific de raționare.